

Nosaukums: *Eurojust* ziņojums par narkotiku tirdzniecību – pieredze un problēmas tiesu iestāžu sadarbībā

Datums:

13.04.2021

- Narkotiku tirdzniecība pasaulē joprojām ir **ļoti ienesīgs tirgus**, kura aplēstā vērtība Eiropas Savienībā vien ir **30 miljardi EUR** gadā. Vispārējai ietekmei uz sabiedrību ir dramatiskas sekas uz veselības aprūpi, pārvaldību, ekonomiku un citām netieši ietekmētām jomām. Šī ietekme skar arī tiesībsardzības un tiesu iestādes, ko pārslogo narkotiku tirdzniecības lietu straujais pieaugums. Daudzām ES dalībvalstīm ir grūti piešķirt pietiekamus resursus cīņai pret ļoti elastīgām organizētās noziedzības pārrobežu grupām.
- Turklāt organizētās noziedzības tīkli, kas darbojas Eiropā, izmanto atvērtās robežas un daudzu atšķirīgo ES tiesisko regulējumu komplicēto raksturu. Lai efektīvi reaģētu uz šiem apstākļiem, **tiesu iestādes ES un ārpus tās veiksmīgi sadarbojas**, saņemot atbalstu no **Eiropas Savienības Aģentūras tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*)**. Sagaidāms, ka turpmākajos gados palielināsies uz *Eurojust* nosūtīto lietu skaits, un tas ir jāņem vērā plānošanā.
- Šajā ziņojumā ir aplūkota **pieredze un problēmas** tiesu iestāžu sadarbībā cīņā pret narkotiku tirdzniecību. Izmantotā **metodika** ietvēra atlasītu piemērotu gadījumu apzināšanu un analīzi, pamatojoties uz praktisko pieredzi, kas gūta, aģentūrai sniedzot atbalstu narkotiku tirdzniecības lietu izskatīšanā laikposmā no 2017. gada līdz 2020. gadam (1838 lietas). Šī lietu analīze ir strukturēta sešās nodaļās.
- Ziņojumā ir aplūkots atbalsts, ko *Eurojust* sniedz, lai pārvarētu problēmas saistībā ar septiņiem bieži sastopamiem jautājumiem, proti: jaunas psihoaktīvas vielas (*NPS*) un pirmsprekursori, sadarbība ar trešām valstīm (sadarbības nolīgumi, kontaktpunkti un neformāla sadarbība), kontrolētas piegādes, jurisdikcijas konflikts, finanšu izmeklēšana, līdzekļu izsekošana un atgūšana, Eiropas izmeklēšanas rīkojums un narkotiku tirdzniecība digitālā vidē.
- Pamatojoties uz šo analīzi un *Eurojust* pieredzi tiesu iestāžu sadarbībā šajā jomā, ziņojumā tiek piedāvāta un izklāstīta **labākā prakse** pārrobežu izmeklēšanām. Tajā ir ietverti **secinājumi** un sniegti **ieteikumi**, ko var apkopot šādi.
  - ES centieni risināt **juridiskās problēmas** saistībā ar ***NPS* (jaunām psihoaktīvām vielām)** un prekursoriem **ir jāturpina un jāpastiprina**. Kamēr tiesu iestādes joprojām saskaras ar operatīvām problēmām, *Eurojust* ir pareizā organizācija tiesu iestāžu atbalstam.
  - Pastāvīga un pastiprināta sadarbība ar trešām valstīm, izmantojot *Eurojust* sadarbības prokurus, kontaktpunktus un citus tīklus vai līdzekļus, ir ļoti noderīga daudzās narkotiku tirdzniecības lietās, parādot **skaidru papildu potenciālu valstu izmeklēšanām**. Saskaņā ar neseno ES Drošības savienības stratēģiju un jauno ES Narkomānijas apkarošanas stratēģiju 2021.–2025. gadam *Eurojust* atzinīgi vērtē un stingri atbalsta mērķi veicināt un uzlabot sadarbību ar trešām valstīm, piemēram, noslēdzot turpmākus sadarbības nolīgumus, paplašinot kontaktpunktu tīklu un paplašinot sadarbību ar citām iestādēm, aģentūrām un tīkliem.
  - *Eurojust* palīdzībai var būt īpaša pievienotā vērtība **pārrobežu kontrolētās piegādes** lietās, lai palīdzētu valstu tiesu iestādēm pārvarēt šķēršļus, ko rada sadrumstalotā Eiropas tiesiskā vide, kura jāņem vērā pirms kontrolētas piegādes veikšanas un tās laikā. Lai veicinātu tiesu iestāžu sadarbību šajā jomā, ir jāapsver šā izmeklēšanas pasākuma **lielāka harmonizēšana un konkrēts regulējums ES līmenī**.

- Lai izvairītos no negatīvām sekām paralēlās izmeklēšanās, piemēram, *ne bis in idem* jautājumos, *Eurojust* piedāvā savu pieredzi lietās, kurās var rasties **jurisdikciju konflikts**. Dažos gadījumos **kopīgu ieteikumu (vai pieprasījumu)** var uzskatīt par vērtīgu iespēju, ko var izmantot objektīva atzinuma iegūšanai par turpmāko virzību.
- Finanšu izmeklēšana narkotiku tirdzniecības lietās un jo īpaši līdzekļu iesaldēšana, konfiskācija un atgūšana ir izrādījušās ārkārtīgi svarīgas, ņemot vērā to ietekmi uz organizētās noziedzības grupām. Attiecīgās puses tiek mudinātas pilnībā izmantot **līdzekļu atguves dienestus (ARO), finanšu izlūkošanas vienības (FIU)** un citus tīklus. *Eurojust* atbalsta praktiskus visos finanšu izmeklēšanas posmos un jaunās **Regulas par iesaldēšanas un konfiskācijas rīkojumiem** (Regulas (ES) 2018/1805) praktiskā īstenošanā.
- **Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls kibernetizācijas jomā (EJC�)** ir svarīgs dalībnieks un sniedz vērtīgu atbalstu cīņā pret narkotiku tirdzniecību tumšajā tīklā, virtuālajās platformās vai digitālās komunikācijas rīku izmantošanā. Tā kā šīm izmeklēšanām bieži vien ir vajadzīgas īpašas zināšanas ne tikai tiesībsardzības līmenī, bet arī tiesu iestāžu starpā, jo īpaši pārobežu lietā, *Eurojust* attiecīgajās lietās arī **mudina speciālistus vērsties pie saviem EJC� valstu kontaktpunktiem**.
- Piemērotās narkotiku tirdzniecības lietās ļoti ieteicama ir **kopējas izmeklēšanas grupas (KIG)** izveide. Pretēji plaši izplatītajām bažām KIG izveide tiesu iestādēm nekad nav bijusi vienkāršāka, jo *Eurojust* piedāvā atbalstu visos KIG posmos, nodrošinot palīdzību KIG apspriešanā, izstrādē, izveidē, pārvaldībā un finansēšanā.
- Lai gan *Eurojust* koordinācijas centru rezultāti (piemēram, vienotās rīcības dienās, kas vērstas uz vienlaicīgu un koordinētu apcietināšanu, pārmeklēšanu un konfiscēšanu) ir bijuši daudzsološi un sekmīgi, šķiet, ka valstu tiesu iestādes negribīgi pieprasa koordinācijas centru izveidi narkotiku tirdzniecības lietās. Tādēļ *Eurojust* aicina un mudina tiesu iestādes vairāk izmantot šo spēcīgo instrumentu šajā noziedzības jomā.
- **Pievienotā vērtība, ko nodrošina agrīna vērtēšana Eurojust**, galu galā stiprina visu valstu narkotiku tirdzniecības lietu starptautisko daļu. Tādēļ *Eurojust* mudina iestādes, kas iesaistītas narkotiku pārobežu tirdzniecības lietās, sazināties ar saviem attiecīgajiem valstu pārstāvjiem, lai pēc iespējas ātrāk apspriestu konkrētajā lietā pieejamās iespējas.